

СПЕЦИФІКА ЦІННІСНО-СМИСЛОВОЇ СФЕРИ ПРЕДСТАВНИКІВ ТОРГІВЛІ

Шевчик Р. С.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
shevchik.r@gmail.com*

Ціннісно-сміслові орієнтації відносяться до складних особистісних утворень, що впливають на всі сторони життя людини, висловлюючи свідоме ставлення до явищ дійсності, в тому числі вони визначають її позицію по відношенню до себе, людей, суспільства, до власної професійної діяльності.

Особливого значення ціннісно-сміслові орієнтації займають у діяльності професій типу «людина–людина», до якого входять представники торгівлі, набуваючи характер центрального елемента у структурі професійного образу світу [3, с.58].

Психологічною основою ціннісно-сміслових орієнтацій особистості є різноманітна структура потреб, мотивів, інтересів, цілей, ідеалів, переконань, світогляду, що беруть участь у створенні спрямованості особистості, що виражають соціально детерміноване ставлення особистості до дійсності.

Система цінностей людини є усвідомлюваною, інтерналізованою частиною системи її особистісних смислів. Результатом усвідомлення цілей і сенсу власного життя є ціннісно-сміслові орієнтація людини, які визначаючи центральну позицію особистості, впливають на спрямованість і зміст соціальної активності, загальний підхід до навколишнього світу і самої себе, надають сенс і напрямок діяльності людини, зумовлюють її поведінку і вчинки. Людина прагне знайти сенс і відчуває фрустрацію або екзистенційний вакуум, якщо це прагнення залишається нереалізованим [2].

Ціннісно-сміслові орієнтації як стійкі властивості особистості формуються та розвиваються також у процесі трудової діяльності. У процесі професійної діяльності людина неминує вступає в певні суспільні відносини з іншими людьми. Професійна діяльність стимулює розвиток особистості та її ціннісних орієнтацій через нові зв'язки, зосередженням яких є, перш за все, колектив. Якщо обрана професія і реалізований життєвий сенс, досягнута життєва цінність становлять діяльнісно-сміслову єдність для суб'єкта, то професійна діяльність набуває сутнісного змісту життєвого характеру.

Однак, якщо основні життєві цінності суб'єкта лежать поза професією, то вона є лише засобом реалізації цих цінностей. Таким чином, ціннісно-сміслові орієнтації особистості виявляються, закріплюються і коригуються у професійній діяльності індивіда.

Процес формування ціннісно-сміслових орієнтацій та професійна діяль-

ність взаємодетерміновані [2, с. 181]. З одного боку, ставлення до професійного середовища формується на основі системи особистісних смислів людини, обумовлених минулим досвідом, усвідомлювана частина цієї системи існує у вигляді цінностей та ціннісних орієнтацій; з іншого боку, професійна діяльність впливає на систему ціннісних орієнтацій особистості.

У процесі професійної діяльності при позитивній мотивації формується професійна придатність, яка накладає помітний відбиток на весь образ людини, її психомоторику, на утворення стереотипів мови та мислення, на її установки та ціннісні орієнтації. Ціннісно-сміслове ставлення до професії може займати відокремлене становище по відношенню до решти компонентів ієрархії.

У представників системи «людина–людина» виразність самореалізації вище, ніж у представників інших систем. Для них важливим є активне діяльне, продуктивне життя, засноване на саморозвитку, свободі вибору, впевненості в собі та внутрішній гармонії, а також життєва мудрість, що досягається особистим досвідом, максимальне використання своїх можливостей і здібностей.

Представники торгівлі визначаються наступними якостями: стійким самопочуттям у взаємодії з людьми, потребою у спілкуванні, здатністю подумки ставити себе на місце іншої людини, швидко розуміти наміри, настрої людей, розбиратися у взаємовідносинах з ними, їх особистісних якостях. Такому фахівцю також повинні бути властиві вміння слухати, моделювати внутрішній світ співбесідника, бути впевненим у собі, вирішувати нестандартні ситуації.

Теоретичний аналіз основних підходів до опису сутності двох базових складових досліджуваного феномена – цінностей та смислів (особистісних смислів), дає можливість зробити висновок, що перші розглядаються як поняття, за допомогою якого характеризується узагальнене значення для певної спільноти та її конкретних індивідів певних об'єктів навколишньої дійсності, а другі – як суб'єктивне уявлення особистості про власне призначення, вищу мету існування, фундаментальні основи буття, а також про відповідні життєво необхідні, сутнісно значущі цінності.

Ціннісно-сміслова сфера представників торгівлі розглядається нами як комплексна, багаторівнева, ієрархізована структура, що включає у себе сукупність цінностей та особистісних смислів і цілісно впливає на становлення та розвиток різноманітних інших сфер життєдіяльності людини.

Формування ціннісно-сміислової сфери – це процес прийняття, трансформації, засвоєння з метою подальшої трансляції загальних цінностей, продукування та апробація індивідуальних смислових утворень у структурі спрямованості особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лєгун О. Сенс, сенсотворення, сенсожиттєві стратегії як динамічні характеристики особистості. Освіта регіону : політологія, психологія, комунікації: український науковий журнал. 2011. №2 С. 277-281.
2. Пророк Н. В. Місце особистісних цінностей в процесі професійної соціалізації. Проблеми загальної та педагогічної психології. К. : ГНОЗІС, 2004. С. 180-185.
3. Chernetskaya N. I. Peculiarities of Personality Axiological Orientations of the «Man – Man» System Profession Members. Proceedings of the State University 2016. V. 16. pp. 57-66.

ЕМОЦІЙНІ ПЕРЖИВАННЯ БАТЬКІВ, ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Шевчук В. В., Калініченко І. О.

*Полтавська академія неперервної освіти імені М.В. Остроградського
viktoriiashevchuk@papo.pl.ua*

Психологічні проблеми взаємодії батьків з дітьми, які мають особливі потреби вивчалися із 60-х років минулого століття – В. Caldwell, S. Guze, В. Farber, D. W. Cleveland, N. Miller (дослідження адаптації батьків, братів і сестер до дітей, які відстають у розвитку) і продовжено зараз такими дослідниками, як Н. В. Антонова (особливості Я-концепції батьків, які виховують дітей з обмеженими можливостями здоров'я), М. Д. Будаєва, Т. М. Висотіна, А. Л. Душка, К. О. Даутова, Г. А. Диханбаєва, О. О. Зими́на, О. О. Руських, М. М. Гуслова, Т. К. Стуре (психологічні особливості батьків дітей з вадами розвитку), Н. Браун, В. А. Феоклістова, О. І. Єсеніна, Б. Д. Корсунська, О. І. Мещеряков, Н. О. Морева, Л. І. Солнцева і С. М. Хорош (психологічні фактори прийняття себе батьками сліпоглухих дітей), Н. С. Жукова, О. М. Мастюкова та А. Г. Московкіна (сімейне виховання аномальних дітей), Т. О. Башилова, М. В. Жигорєва, І. В. Риженко, О. О. Ахвердова (формування аномальної особистісної мінливості у батьків, які виховують дітей з інвалідністю), Г. Б. Соколова (особливості емоційного вигорання та захисної поведінки батьків дітей із синдромом Дауна, специфіка психолого-педагогічного супроводу сімей, які виховують дитину з обмеженими психофізичними можливостями), Б. В. Андрейко (емоційні стани та психологічна допомога батькам дітей з порушенням розвитку), М. І. Мушкетич (психологічний супровід сімей, що мають дітей з вадами), Л. Г. Заборина (психологічна напруга та емоційні переживання у батьків дітей з інвалідністю), О. Ю. Кочєрова, О. М. Филькіна, Н. В. Долотова, В. С. Іванова, О. В. Гребєнникова та І. Л. Шєлєхов (осо-